

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV**

**Prácheň (k.ú. Velké Hydčice),
úprava parkoviště před hřbitovem, srpen 2016.**
*Předběžná zpráva o záchranném archeologickém
výzkumu pro investora.*

Zprávu podává:
Mgr. Martin Pták
Archeologický ústav FF JU
12. 9. 2016

Úvod

Na základě smlouvy se stavebníkem (obec Velké Hydčice) prováděl Archeologický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích záchraný archeologický výzkum (ZAV) v ploše parkoviště před hřbitovem u kostela sv. Klimenta na hradišti Prácheň. Komplex hradiště a hradu je významnou raně a vrcholně středověkou kulturní památkou (ev. č. 30829) zapsanou ve Státním archeologickém seznamu pod poř. č. SAS: 22-32-06/16.

Výzkum probíhal pod vedením autora zprávy od 1.8. do 19.8. 2016. Tato zpráva má pouze předběžný charakter a slouží investorovi k doložení průběhu ZAV na lokalitě ke kolaudačnímu řízení atd. Celková zpráva bude dodána po kompletním vyhodnocení dokončení všech dílčích analýz.

Vývoj poznání lokality

Hradiště a hrad Prácheň se nachází na výrazném vrchu nad řekou Otavou nedaleko dnešního města Horažďovice. Podle nálezů byl vrch využíván v průběhu doby bronzové a starší doby železné. Zřejmě v 11. století zde vzniklo přemyslovské správní centrum, na kterém byl po roce 1315 Bavorem III. ze Strakonic vystavěn středověký hrad. Hradiště o rozloze 2,8 ha je dvojdílné. Akropole byla částečně pozměněna stavbou hradu. Na předhradí se nachází kostelík sv. Klimenta z konce 13. století, lze však předpokládat i starší stavební fáze.

První archeologické nálezy z Prácheň publikoval v roce 1900 J. V. Želízko. V roce 1920 zkoumal B. Dubský raně středověký objekt jižně od hřbitova. Hradiště bylo silně poškozeno v roce 1973 při budování příjezdové cesty a parkoviště před hřbitovem. V roce 1976 bylo v prostoru mezi hřbitovní zdí a dnešním parkovištěm u hřbitova odkryto 15 hrobů, které porušovaly kulturní vrstvu 11.-12. století. Dále proběhl záchraný výzkum výrazného opevnění předhradí, který ho interpretuje jako hlinitokamenitou hradbu s roštovou konstrukcí a s čelní, na sucho skládanou kamennou plentou. Dílčí poznatky přinesl archeologický výzkum při pokládce kabelů NN ke hřbitovu v roce 2010.

S aglomerací hradiště souvisí situace dokumentované mezi hradištěm a dvorem Prácheň, které byly narušeny hlubokou orbou. Zde se v roce 1973 podařilo dokumentovat pozůstatky objektů, v jednom případě snad polozemnice a získat početný soubor mladohradištní keramiky.

Záchraný archeologický výzkum na ploše parkoviště v roce 2016

Po mechanickém odstranění zbytků asfaltového koberce s podsýpkou z roku 1973 bylo zjištěno, že značná část plochy byla po archeologické stránce zničena (shrnutá buldozerem na skalní podloží) právě při budování parkoviště v roce 1973, které proběhlo bez řádného ohlášení a bez přítomnosti archeologa. Minimálně na třetině plochy zůstala ale zachována šedočerná až černá, místy kamenitá, kulturní vrstva s keramickými zlomky 11.-13. století. V této části byly položeny sondy S1-S4. Sondy měly za účel zjistit mocnost kulturní vrstvy, přítomnost archeologických objektů, zdíva či hrobů. Plocha archeologicky negativní byla předána stavbě a zapískována, zůstal tak nadále možný přístup na hřbitov.

V S1 (4x4 m) byla zkoumána cca 10-40 cm mocná šedočerná kulturní vrstva, která nasedala na navětralé skalní podloží. Mimo množství keramiky byla nalezena i stříbrná (nebo postříbřená esovitá záušnice a silně poškozený denár.

S2 (4x4 m, s rozšířením) byla situována přibližně doprostřed zkoumané plochy. Zachytila zbytky kulturní vrstvy, dále rozsáhlý mísovitý objekt 2003 s množstvím keramiky a zvířecích kostí (předběžně datovaný do 12. století) a 4 kostrové hroby bez výbavy. Tyto hroby částečně porušovaly obj. 2003, jejich stáří je tedy menší (situace je obdobná jako byla shledána při sondáži v 70. letech). Tři hroby byly prozkoumány zcela, čtvrtý zasahoval do sondy pouze částečně, proto nebyl vyjmut. Hrob 3 byl v novověku druhotně narušen.

V S3 (2x4 m) byla zkoumána tmavá kulturní vrstva mocná cca 10-40 cm, která obsahovala množství keramiky 11.-13. století. Do skalního podloží bylo zapuštěno několik kúlových jamek.

V SZ rohu sondy byly zjištěny kosti nohou hrobu 5, který byl zapuštěn do podloží. Hrob byl též ponechán pro budoucí výzkum.

Situace v S4 (2x4 m) byla obdobná jako v S3 – kulturní vrstva nasedající na podloží. Po dokončení S1-S4 byl ještě proveden průkop 1x3 m mezi S2 a S3, dále pak zkoumána vrstva na východ od S1. Byl tak získán řez, který zachycuje povrch skalního podloží v ose zkoumané plochy.

Následně byla prokopána vrstva i na jih od S1 – byla příliš tenká, což vylučovala případný budoucí výzkum – zanikla by se skrývkou, případně by její zkoumání bylo náročné a na nálezy nerentabilní. Sondáž byla zaměřena a dotčená plocha s okolím v metrové síti znivelována. Sondy byly provádějící firmou citlivě zasypány a povrch nezkoumaných situací zapískován. V prostoru, kde je očekáván výskyt hrobů nebylo hutněno vibracemi. V rámci ZAV byl dohlížen výkop pro nádrž na vodu na zalévání, který byl situován na terénní hranu na jižním okraji dotčené plochy. Pod svrchní tenkou humózní vrstvou

Nálezy a jejich zpracování, vzorky na přírodovědné analýzy

Během výzkumu bylo získáno značné množství nálezů. Jako obvykle převažují zlomky keramických nádob, dále zvířecí kosti a drobné kovové předměty či jejich zlomky. Samostatnou skupinu tvoří lidské kosti – vyjmuty byly tři hroby.

Nyní na AU FF JU probíhá mytí a lepení keramických nálezů M. Pták, brigádnice). Zvířecí kosti budou po základním ošetření předány archeozoologce L. Kovačkové. Antropologický materiál byl předán k odbornému posudku (pohlaví, dožitý věk, vzrůst, nemoci a zhojená zranění projevující se na kostech) antropoložce E. Průchové. Kovové nálezy budou odborně konzervovány (N. Vadlejchová) a posouzeny. Všechny nálezy (podle zákona majetek kraje či obce) budou podle předběžné dohody uloženy ve Vlastivědném muzeu doktora Hostaše v Klatovech nebo v Městském muzeu v Horažďovicích.

Během výzkumu bylo odebráno cca 30 vzorků zeminy z vrstev a výplní objektů (celkový objem přibližně 600 l) na proplavení. Získány tak budou uhliky a zuhelnatělá semena, které budou následně zpracovány (jedná se o nákladnou analýzu, investorovi je fakturováno pouze základní zpracování – proplavení a prvotní ošetření získaných rostlinných makrozbytků). Pevná frakce bude po proplavení kvůli možnosti získání drobných, na výzkumu nezjistitelných, nálezů prohlédnuta.

Odebírány byly vzorky na pylovou analýzu a vzorky na parazitologické vyšetření (z hrobů). Tyto vzorky budou uloženy na Jihočeské univerzitě, jejich analýza nebude v rámci zpracování ZAV prováděna.

Závěr

Záchranný archeologický výzkum potvrdil přítomnost archeologických situací v ploše poničené budováním parkoviště v roce 1973. Minimálně na třetině ploch parkoviště byla zachována kulturní vrstva. Ta byla nyní zkoumána ve čtyřech sondách (celkem přes 50 m²). Mimo kulturní vrstvy byl zjištěn raně středověký oválný objekt s množstvím nálezů a pět vrcholně středověkých kostrových hrobů (zkoumány pouze tři). Výzkum výrazně rozšířil poznání raně středověkého hradiště Prácheň.

Díky dobré komunikaci s investorem a vstřícnému postoji firmy provádějící stavbu bylo možné alespoň částečně napravit škody na archeologických terénech v prostoru jižně od hřbitova, které vznikly v polovině sedmdesátých let.

Stavebník splnil oznamovací povinnost podle ust. 22. odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči.

Mgr. Martin Pták
archeolog AU FF JU

doc. Mgr. Ondřej Chvojka, Ph.D.
ředitel AU FF JU

Literatura:

Beneš, A. 1975: Vážné poškození hradiště Prácheň. Výběr 12, 207-208.

Braun, P. – Klápště, J. 1978: O archeologickém studiu Práchně a jejího zázemí, Výběr 15, 91-93.

Durdík, T. 2000: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Praha, 446.

Dubský, B. 1921: Předhistorie Strakonicka. Strakonice, 31.

Eigner, J.–Fröhlich, J.–Lutovský, M. 2009: Nové doklady raně středověkého osídlení horního Pootaví. Archeologie ve středních Čechách 13, 881-893.

Hostaš, K.–Vaněk, F. 1900: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Sušickém. Praha, 184–185.

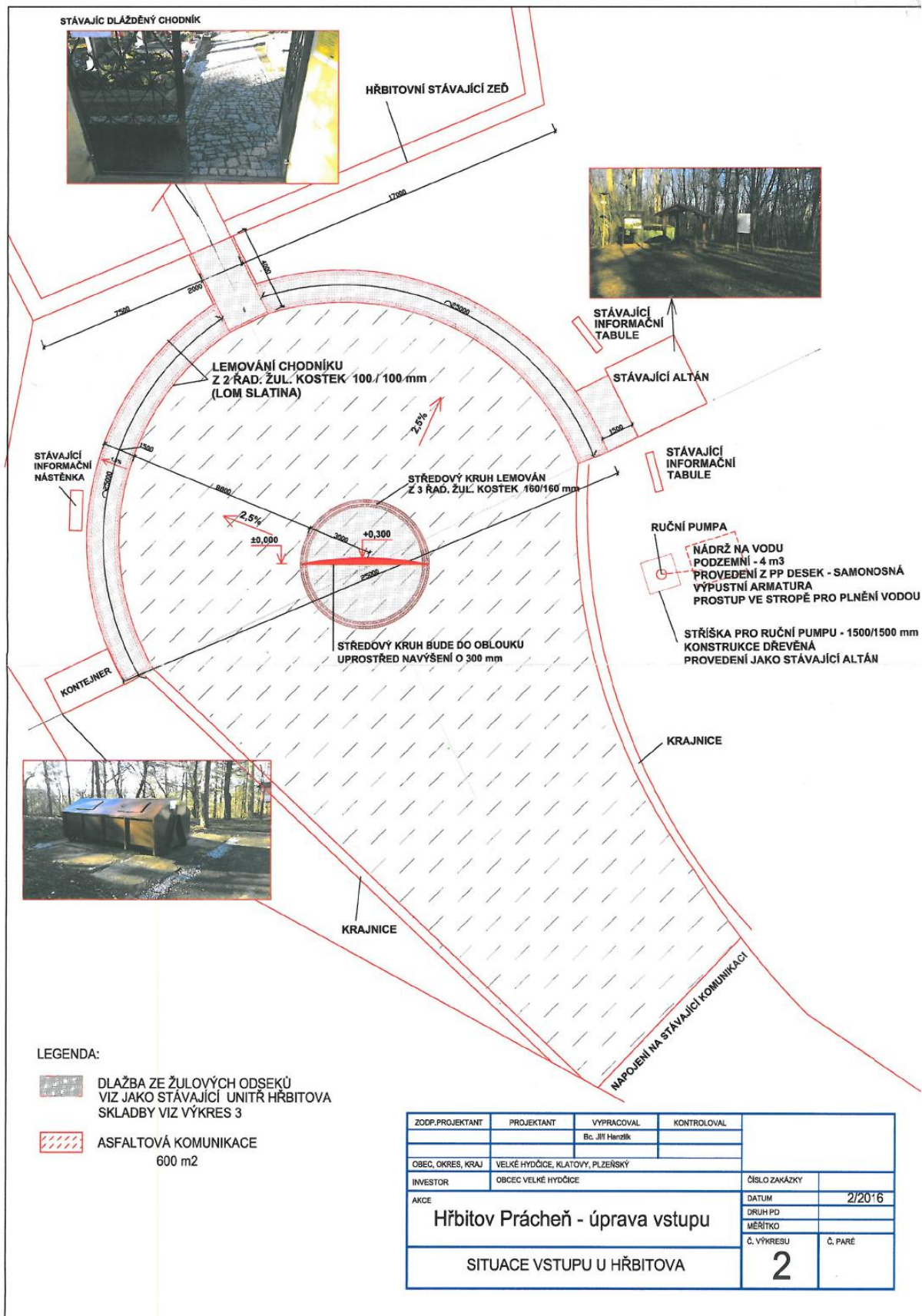
Hůrková, J. – Píčka, J. 2005: Nové doklady osídlení jihozápadních Čech v době hradištní. In: Metlička M. (ed.) 2005: Archeologie doby hradištní. Plzeň, 93–121.

Květoň, R. 1975: Mladohradištní sídliště pod Práchní, Výběr 13, 18.

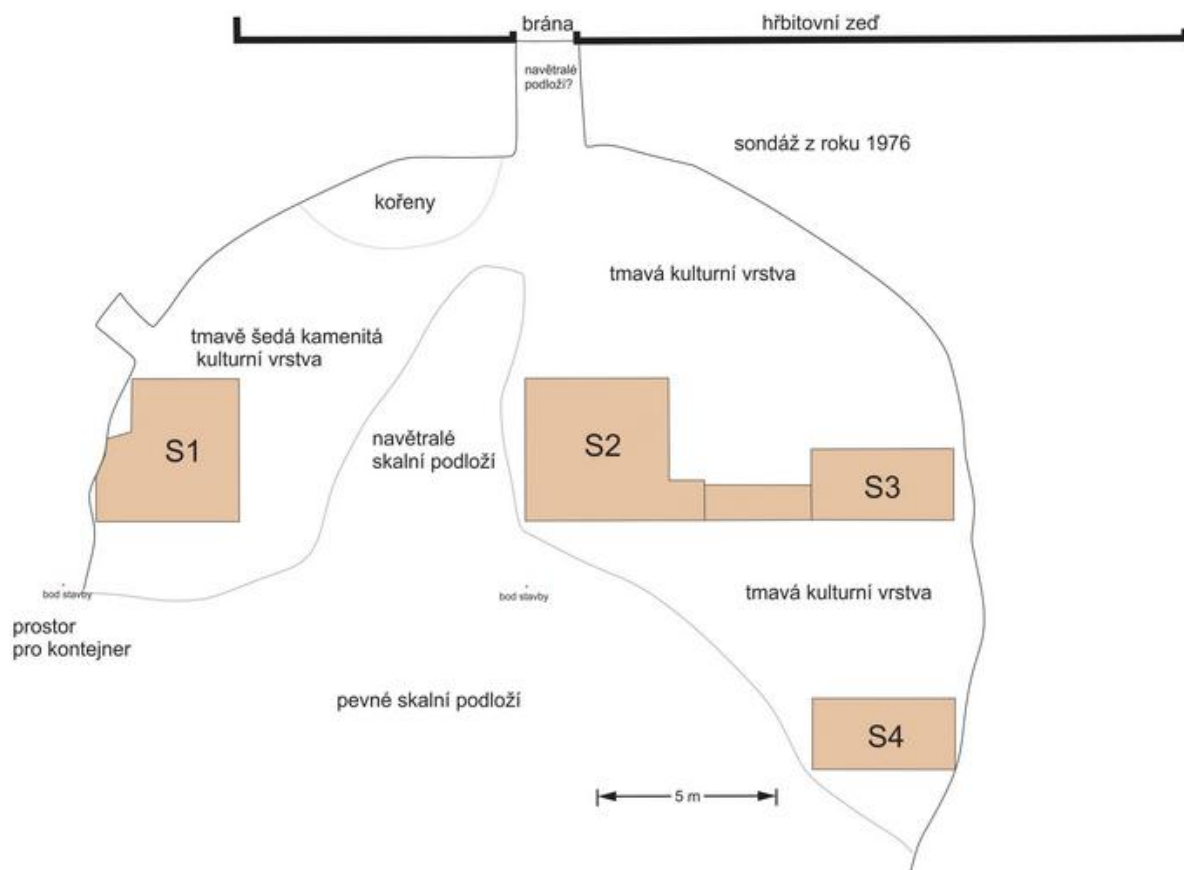
Přerostová, H. 2011: Příspěvek poznání opevnění hradiště Prácheň, Sborník prací z historie a dějin umění 6, 169-184.

Poche, E. a kol. 1980: Umělecké památky Čech 3. Praha, 156.

Želízko, J.V. 1900: Archeologické nálezy z okolí Horažďovic. Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze VIII, 121-129. Praha.

Obr.1: Plocha výzkumu jižně od hřbitovní zdi na podkladu od investora.

Obr. 2. Celkový plán výzkumu v srpnu 2016.

Obr. 3: Stav plochy výzkumu ve 30. letech 20. století.

Obr. 4: plocha výzkumu po odstranění asfaltu a podsýpek.

Obr. 5: Sonda 1 po dokončení, pohled od jihu.

Obr. 6: Sonda 2 během vyjímání kontextu 2003, pohled od jihu

Obr. 7: Hrob odkrytý v sondě 2, pohled od východu.

Obr. 8: Sonda 2, pohled od severu.

Obr. 9: Sonda 3, pohled od jihu.

Obr. 10: Sonda 2 a sonda 3, pohled od západu.

Obr. 11: Sonda 4, pohled od západu.

Obr. 12. Plocha výzkumu po zapískování.